



TO NEKROMANTEIO
TOY AXEPONTA
THE ACHERON
NEKROMANTEION

ΠΡΕΒΕΖΑ / PREVEZA

Το αρχαίο νεκρομαντείο ή «νεκυομαντείο» (αρχ. νέκυς=νεκρός) βρίσκεται στον νομό Πρεβέζης, στη βόρεια όχθη του ποταμού Αχέρωντα. Στους αρχαίους χρόνους το ιερό ανήκε στους Θεσπρωτούς, ένα από τα πρώτα ελληνικά φύλα που εγκαταστάθηκαν στην Ήπειρο γύρω στο 2000 π.Χ. Μυκηναϊκές εγκαταστάσεις του 14ου αι. π.Χ. επισημάνθηκαν στην περιοχή, η Έφυρα, 500 μ. βόρεια του νεκρομαντείου, και η Τορύνη, ανατολικά της Πάργας, στη θάλα Κίπερι. Το ιερό αποκαλύφθηκε κάτω από τα ερείπια της μονής του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου (18ος αι.), στην κορυφή ενός βραχώδους λόφου, κατά τις ανασκαφές που διενεργήθηκαν από τον καθηγητή Σωτήριο Δάκαρη τα έτη 1958-1964 και 1976-1977.

Το κυρίως ιερό περιβάλλεται από έναν πολυγωνικό ορθογώνιο περίβολο με είσοδο στη βόρεια πλευρά. Έχει τετράγωνη κάτοψη και χωρίζεται με δύο παράλληλους τοίχους σε μία κεντρική αίθουσα και έξι επιμέρους δωμάτια - αποθήκες. Κάτω από την κεντρική αίθουσα βρίσκεται μια ισομεγέθης υπόγεια αίθουσα, την οροφή της οποίας σχηματίζουν δεκαπέντε πώρινα τόξα. Πρόκειται για τον πλέον ιερό χώρο, το ανάκτορο του Άδη και της Περσεφόνης, όπου εμφανίζονταν τα φαντάσματα των νεκρών για να επικοινωνήσουν με τους χρηστηριαζόμενους.



Βόρεια, νότια και ανατολικά του κυρίως ιερού αναγνωρίζονται μικρότερα δωμάτια και διάδρομοι που χρησίμευσαν για την ψυχική και σωματική προετοιμασία των επισκεπτών, δεδομένου ότι η επαφή των ζωντανών με τους νεκρούς δεν ήταν ακίνδυνη.

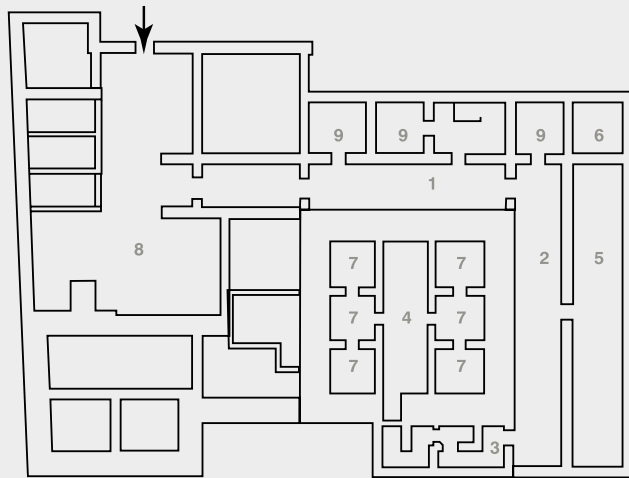
Οι χώροι αυτοί, καθώς και το κυρίως ιερό, χρονολογούνται στα τέλη του 4ου - αρχές του 3ου αι. π.Χ. Αργότερα, στα τέλη του 3ου αι. π.Χ., όταν η φήμη του ιερού μεγάλωσε, προστέθηκαν δυτικά του αρχικού συγκροτήματος, γύρω από μία κεντρική αυλή, αποθήκες και χώροι διαμονής για τους ιερείς και τους επισκέπτες.

Πάρα πολλά είναι τα ευρήματα που χρονολογούνται σ' αυτή την εποχή και μαρτυρούν την ευημερία του ιερού. Το σημαντικότερο όμως προέρχεται από την υπόγεια αίθουσα, την ιερή κρύπτη. Πρόκειται για τα υπολείμματα μιας μηχανής, ενός είδους γερανού, που το χρησιμοποιούσαν για την εμφάνιση των ειδώλων των νεκρών στους προσκυνητές. Αυτόν ίσως τον σκοπό εξυπηρετούσε το μεγάλο πάχος των τοίχων του κεντρικού ιερού (3,30 μ.), που επέτρεπε τη δημιουργία μυστικών διαδρόμων πλ. 1,50 ή 2,40 μ., μέσα στους οποίους μετακινούνταν αθέατοι οι ιερείς. Το τέχνασμα αυτό, σε συνδυασμό με τις παρενέργειες της ειδικής διάπας (κουκιά και λούπινα) στην οποία υποβάλλονταν οι προσκυνητές, δημιουργούσε τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την επικοινωνία με τις ψυχές των νεκρών. Φεύγοντας, οι επισκέπτες του ιερού ακολουθούσαν διαφορετικό δρόμο και έπρεπε να τηρήσουν σιγή για όσα είδαν και άκουσαν, για να μη διαπράξουν ασέβεια απέναντι στις θεότητες του Κάτω Κόσμου.

Το νεκρομαντείο πυρπολήθηκε από τους Ρωμαίους το 167 π.Χ. Τον 1ο αι. π.Χ. κατοικήθηκε πάλι η δυτική αυλή. Έκτοτε η περιοχή περιήλθε σε παρακμή. Τον 18ο αι. χτίστηκε πάνω στα αρχαία ερείπια η μονή του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου.



Διαφορετική άποψη σε σχέση με τον ανασκαφέα Σωτήριο Δάκαρη έχει διατυπωθεί από τον Dietwulf Baatz, σύμφωνα με τον οποίο πρόκειται για οχυρή ιδιωτική οικία των ελληνιστικών χρόνων, η οποία αρχικά αποτελούταν μόνο από τον κεντρικό πυρήνα και στη συνέχεια συμπληρώθηκε από τα περιφερειακά βοηθητικά δωμάτια, τους διαδρόμους και τις αυλές. Την άποψη του στηρίζει ο μελετητής κυρίως στον εντοπισμό εξαρτημάτων από έξι καταπέλτες, βελών, πολυάριθμων γεωργικών εργαλείων και αντικειμένων ψαρέματος, ενώ επίσης σημαντικό στοιχείο θεωρεί τη μικρή παρουσία ειδωλίων, όταν, ακόμη και σε μικρής σπουδαιότητας ιερά, ο αριθμός των ειδωλίων της τιμωμένης θεότητας είναι σημαντικά μεγαλύτερος.



- | | |
|--------------------------|------------------------|
| 1. Βόρειος Διάδρομος | 1. North Corridor |
| 2. Ανατολικός Διάδρομος | 2. East Corridor |
| 3. Λαβύρινθος | 3. Labyrinth |
| 4. Κυρίως Ιερό | 4. Main Sanctuary |
| 5. Εξωτερικός Διάδρομος | 5. Outer Passage |
| 6. Δωμάτιο Καθαρισμού | 6. Purification Room |
| 7. Δωμάτια - Αποθήκες | 7. Rooms - Store-Rooms |
| 8. Κεντρική Αυλή | 8. Central Court |
| 9. Δωμάτια Προετοιμασίας | 9. Lodging Rooms |



The ancient *nekromanteion* or *nekyomanteion* (oracle of the dead) is in the nomos (county) of Preveza, on the north bank of the river Acheron. In ancient times the sanctuary belonged to the Thesprotians, one of the early Greek tribes who settled in Epiros about 2000 BC. Mycenaean installations dating from the 14th c. BC have been noted in the region, Ephyra, 500 m to the north of the *nekromanteion*, and Toryni, to the east of Parga, at the site of Kiperi. The sanctuary was discovered on the crest of a rocky hill, beneath the ruins of the monastery of St. John the Baptist (18th c.), during excavations conducted by professor Sotirios Dakaris in the years 1958-1964 and 1976-1977.

The main sanctuary is surrounded by a rectangular polygonal enclosure wall with an entrance on the north side. It is square in plan and is divided by two parallel walls into a large main hall and six store-rooms. Beneath the main hall is a basement room of the same size, the ceiling of which is formed by fifteen poros arches. This is the sacred room itself, the palace of Hades and Persephone, where the ghosts of the dead appeared to communicate with those consulting the oracle.

Smaller rooms and corridors have been located to the north, south and east of the main sanctuary, which were used to prepare visitors psychologically and physically, since contact between the living and the dead was not unattended by danger.

These rooms, like the main sanctuary, date from the late 4th - early 3rd c. BC. Later still, at the end of the 3rd c. BC, when the fame of the sanctuary had grown, store-rooms and residential quarters for the priests and visitors were added to the west of the original complex, around a central courtyard.

Many objects have been found dating from this period and attesting to the prosperity of the sanctuary. The most important of them comes from the basement room, the sacred crypt. This is the remains of a device, a kind of crane, used to make the figures of the deceased appear to the pilgrims. This may also have been the reason why the walls in the main sanctuary were so thick (3.30 m), making it possible to create secret passageways 1.50 or 2.40 m wide, along which the priests could move unobserved. This device, combined with the side-effects of the special diet of beans and lupins to which the pilgrims were subjected, created the necessary preconditions for communicating with the souls of the dead. Visitors departed from the sanctuary by a different road, and were required to keep silent about all they had seen and heard, to avoid being guilty of impiety towards the gods of the Underworld.

The *nekromanteion* was burned down by the Romans in 167 BC. The west courtyard was reoccupied in the 1st c. BC. From that time onwards the region went into decline. In the 18th c., the monastery of St. John the Baptist was built on the ancient ruins.

A view different from that of excavator Sotirios Dakaris has been advanced by Dietwulf Baatz, according to which this was a Hellenistic-period fortified private residence which originally consisted only of the central area and was then completed with peripheral ancillary rooms, passages, and courtyards. Baatz primarily supports his view on the identification of the parts from six catapults, arrows, a large number of agricultural tools, and fishing equipment, and considers the limited presence of figurines another important piece of evidence, since even at minor sanctuaries the number of figurines of the divinity honored at the site is significantly greater.



ΤΟ ΝΕΚΡΟΜΑΝΤΕΙΟ ΤΟΥ ΑΧΕΡΟΝΤΑ

THE ACHERON NEKROMANTEION

ΠΡΕΒΕΖΑ / PREVEZA



i Τ: 26840 41206, 26820 89890

ΚΕΙΜΕΝΑ: ΙΟΥΛΙΑ ΚΑΤΣΑΔΗΜΑ
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΤΑΠ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΕΥΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗ

TEXT: IOULIA KATSADIMA
GENERAL SUPERVISION: ARF, PUBLICATIONS
DEPARTMENT
LAYOUT: EYI ELEUTHERIADI



ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
MONUMENTS AND MUSEUMS OF GREECE
e-Ticketing system



**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
HELLENIC REPUBLIC**

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
Ministry of Culture and Sports



Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων
Archaeological Resources Fund

www.tap.gr